

LOKALHISTORIEN

GAMMELT OG NYT - VEJEN LOKALHISTORISKE FORENING

NR. 1/2019 – 1. ÅRGANG

Dette er 1. nummer af LOKALHISTORIEN, der udgives af Vejen Lokalhistoriske Forening.

Bladet vil udkomme 1-2 gange om året.

Hovedemnet i 1. blad er Genforeningen 1920, da det i 2020 er 100 år siden, at Sønderjylland/Nordslesvig blev en del af Kongeriget Danmark.

Rundkørsel Skodborghus.

Foto: Birthe Klockmann Nielsen

De store dage.

Et kort udpluk fra P. Eliassens bog "Kongeåen eller Den gamle Grænse" fra 1925-1926, genudgivet af Toldhistorisk selskab, Historisk samfund for Ribe amt 1980.

Ventetiden blev lang for sønderjyderne. Hele Året 1919 gik med forhandlinger, og først i 1920 var tiden for de store dage inde.

Mandag den 19. januar efter middag forsvandt det tyske militære gendarmeri fra Kongeå-grænsen, og om aftenen dukkede det nye slesvigske gendarmeri op. På en måde var det de første danske uniformer: Dansk militærkappe med den internationale kommissions mærke, et armbind og sølvskjoldet med C. I. S., hertil en mørk hue. Endnu i 8 dage gjaldt det tyske paskontors visum på pas til

Sønderjylland, derpå ankom den internationale kommission, og fra nu af var det kommissionen, der styrede afstemningsområderne.

Tiden indtil afstemningen fløj hurtigt. De tyske embedsmænd blev afløst og skulle efter ordre fra den internationale kommission rømme afstemningsområdet senest den 28. januar. De sidste rester af arbejder- og soldaterrådene forsvandt samtidig, og endelig kom afstemningen i Zone 1. Den fandt sted den 10. februar.

Afstemningen den 10. februar var for Nord-slesvig en strålende dag, som aldrig bør gå af minde. En hylende storm fór hen over landet, og dog står dagen fra Kongeåen og til Skelbækken som den smukkeste i enhver henseende, som sønderjyderne har oplevet. De gamle Dannebrogsgflag, der havde ligget på kirkebunden siden 1864, splittedes af stormen, men nu var der nye flag i tusindvis, som holdt stormen ud og afløste de gamle flag. Mens store dampere førte afstemningsdeltagere fra København til de sønderjyske kystbyer, kom lange, overfyldte tog forud for afstemningen ned til stationsbyerne i Sønder-

jylland fra det gamle land, ofte med sønderjyder, som ikke havde set deres hjemstavn, siden de for mange år tilbage havde forladt den.

Langs den gamle grænse, ved stationsbyerne og ved indgangen til landsbyerne var rejst æresporte i hundredevis. En af disse porte, der var rejst ved Skodborghus, bar en indskrift, som mindede om indskriften på

Æresport ved Skodborghus

Magnus den Godes sten i Skibelund Krat. På æresporten stod nemlig: *"Nordens grænsepæl rykkes atter frem mod syd."*

Afstemningen i 1. zone blev bjerget hjem til Danmark med glans.

Der gik endnu nogle måneder før afstemningsresultaterne blev godkendt (den 15. juni 1920), og da det onsdag den 16. juni ved 4-tiden om eftermiddagen var fastslået, at Kongeågrænsen den følgende nat kl. 12 skulle hæves, besluttede beboerne i Vejen i hast at holde en lille genforeningsfest ved Kongeåbroen ved Skodborghus.

Hen mod midnatstid var der sort af mennesker omkring og på den gamle bro. En procesion med Niels Lauridsens orkester i spidsen udgik nogle minutter før 12, til tonerne af "Dengang jeg drog af sted", fra det gamle toldsted ned til broen. Redaktør L. Rasmussen, Vejen, motiverede her et leve for konge og

fædreland, og den gamle sønderjyde forstander Knud Petersen, Skibelund, holdt en gribende tale.

Musikdirektør Niels Lauridsens orkester - 1920.

Derefter gik man over broen til den sønderjyske side, hvor der også stod tusinder, og hvor sønderjydernes ordførere takkede.

Den lille improviserede fest overværedes af omkring 5000 mennesker, og under festen affyredes et fyrværkeri, der endog gjorde ende på de tyske vagtposters græshytter.

Knap en måned efter afsluttedes festernes række ved grænsen med kongens tog ind i det genvundne land. Lørdag den 10. juli 1920 kl. 9.20 red kongen på den hvide hest over den gamle grænse ved Frederikshøj ved Christiansfeld, ombølget af tusinders jubel.

Kongeåbroen

Genforeningsstenen i Skibelund Krat.

Era VisitVejen brochure

Genforeningen er den begivenhed i Danmarkshistorien, der er blevet rejst flest mindesten over, ikke bare i Sønderjylland, men over hele landet. Genforeningsstenen i Skibelund Krat er en af de første, der blev rejst.

Stenen er placeret på toppen af en gammel kæmpehøj i den østligste ende af monumentparken som et symbolsk punktum på rækken af monumenter. Det var næsten en selvfølge, at Skibelund Krat måtte have en genforeningssten. Den over 3 m høje granitsten med inskriptioner på to sider er forsynet med kongelige navnetræk. Stenen er udført af Niels Hansen Jacobsen, Vejen.

Genforeningsstenen Skibelund Krat.

Foto: VisitVejen

På genforeningsstenens vestlige side er indhugget vers, som er forfattet af Kai Hoffmann. På stenens østlige side har Niels Hansen Jacobsen sat sin egen hyldest ind. På stenens nordside er Kong Christian den IX og Kong Christian X's navnetræk samt årstallene 1864 og 1920 indhugget. De fleste sten i Skibelund Krat har forsiden mod syd, men genfor-

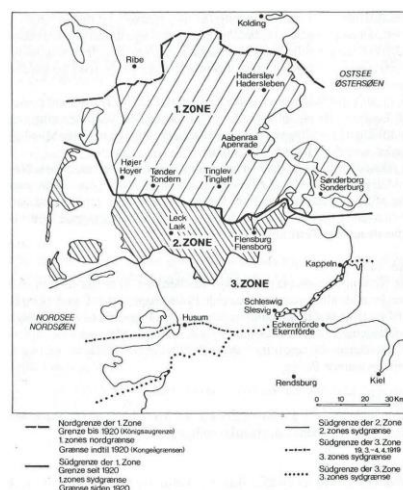
eningsstenen har teksten mod nord – fordi der ikke længere var behov for at markere en protest mod syd.

Da stenen blev rejst, var der ikke træer og anden vegetation rundt om, og der var derfor en vis markant synlighed af stenens signalværdi.

Initiativtager til genforeningsstenen i Skibelund Krat var nationalbankdirektør Johs. Lauridsen, Vejen, der kort inden sin død i 1920 nåede at bestille den hos Niels Hansen Jacobsen. Stenen blev afsløret 15. juli 1920 under overværelse af Kong Christian d. 10. og Dronning Alexandrine.

Selve stenen stammer fra en mark ved Læborg nord for Vejen. Stenen blev kløvet, og et af stykkerne blev anvendt til genforeningsstenen i Skibelund Krat.

Zoneinddelingen ved afstemningen.

Resultat:

Zone 1: 75% for Danmark og 25% for Tyskland.

Zone 2: 20% for Danmark og 80% for Tyskland.

Vejen Lokalhistoriske Forening, Huset, Østergade 2, 6600 Vejen

Formand: Leif Meineche

Næstformand: John Kristensen

Kasserer: Poul Erik Poder

Sekretær: Lise Krintel

Medlem: Tove Nielsen

1. suppleant: Niels Fjord

2. suppleant: Erik Völcker

Revisor: Viktor Fejfer Jacobsen

Ønsker du at blive medlem af foreningen, kan du rette henvendelse til formanden – eller møde frem til mandagsmøderne og melde dig ind.

Lokalhistorien, gammelt og nyt - Vejen Lokalhistoriske Forening:

Redaktion: Birthe Klockmann Nielsen, Mogens Krintel og Tove Nielsen.

Vejen Lokalhistorisk Arkiv, Østergade 2, 6600 Vejen.

Åbningstider: mandag kl. 10.00 – 18.00 og tirsdag kl. 9.00 – 13.00

Hvad der er sket i foreningen:

På mandagsmøderne er der ofte en indleder, og i løbet af 2019 har vi haft følgende indledere:

Mandag den 4. februar fortalte Niels Johansen, Vejen om sin tid som vejformand ved Vejen kommune.

Mandag den 4. marts fortalte Bjarne Nielsen, Vejen, om tiden som entreprenør og viste lysbilleder.

Henrik Skovgaard, Vejen fortalte om Rolles fabrikker.

Mandag den 1. april blev der afholdt Generalforsamling – og efter generalforsamlingen fortalte Søren Steno Hansen, Bække om sin tid i Vejen.

Mandag den 6. maj fortalte Leif Meineche, Vejen om sin tid som leder af Vejen Ungdomsskole. Vagn Egelund Larsen, Vejen fortalte om sin tid i Vejen Bank.

Mandag den 3. juni: Per Madsen, Vejen fortalte om sin tid i Bække og Vejen, og om sit fodboldliv.

Mandag den 7. oktober: Erik Larsen, Skodborghus fortalte om sit liv på Skodborghus slot.

Mandag den 4. november: Gudmund Jessen, Askov fortalte om musiklivet i Vejen i hans tid.

Kalenderen:

Mandagsmøder: Normalt den første mandag i hver måned mødes vi til medlemsmøde.

Mødedatoer i 1. halvår af 2020: **Den 3. februar, den 9. marts, den 6. april, den 4. maj og den 8. juni.**

Der vil blive forsøgt fundet indledere til mandagsmøderne.

Hold dig orienteret på hjemmesiden

Genforeningen 2020

Kulturel samråd, Vejen har givet støtte til udgivelsen af dette blad. Se kalenderen for Genforeningsarrangementerne på hjemmesiden: www.genforeningen2020.dk